

ויחזירו לו ממונו.

שנינו במשנתנו: אמר לו הבא עדים וכו' אמר רשב"ג וכו'.

בהלכה השניה [ראיה אחרונה] נחלקו חכמים ורבן שמעון בן גמליאל, באם אמר לבית דין: "אין לי ראיה", ואחר כך מצא. חכמים סוברים שאינו יכול להביאם, ורבן שמעון בן גמליאל סובר שיכול להביאם.

על הלכה זו אמר רבה בר רב הונא: הלכה כדברי חכמים, כיון שאמר "אין לי" — חוששין שעתה מביא עדי שקר או ראיה מזויפת.

ועוד אמר רב בר רב הונא: אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ומקשינן: פשיטא, כיון דאמר: הלכה כדברי חכמים, ממילא ידעינן דאין הלכה כרבן שמעון ומה הצורך להשמיענו זאת(10)?

ומתריצין: הא קמשמע לוי רבה משמיענו, דבהלכה החיא של "ראיה אחרונה" [ההלכה השניה של משנתנו] שמביא ראיה אחרי

שאמר "אין לי", אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, הא בכוליהו בכל שאר המקומות הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, אף במקום שחולק עם החכמים. ולכן אמר רבה בהדגשה יתירה "אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל".

מסקנא זו היא לאפוקי בניגוד מהא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

כל מקום ששנה רבן בן גמליאל במשנתנו — הלכה כמותו, חוץ משלשת הלכות האלו:

א. ערב (בבא בתרא קעג ב) ב. וצידן (גיטין עד א) ג. וראיה אחרונה ההלכה השניה של משנתנו.

ואילו לדעת רב הונא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אף בערב וצידן.

הלכה זו אמורה כבעל דין בעצמו, ודנה הגמרא בכנו.

ההוא ינוקא קטן דתבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן.

עדים, אפשר לכתחילה "לסמוך" על החכמים, ולא יחזירו את הדין.

10. כתב רש"י: כאן לא שייך לתרץ שהיתה הוה אמינא שבדיעבד הלכה כרשב"ג. משום, דבשלמא ברישא עשו כרבים נגד היחיד, שייך לומר — כהוה אמינא — שבדיעבד אין מחזירין את הדין. בניגוד לכאן שעשו כיחיד נגד הרבים, למה יעלה על הדעת לומר, שבדיעבד יפסקו כיחיד נגד הרבים, אם ההלכה כרבים?!

אבל בעל המאור לשיטתו בהערה הקודמת,

שפירוש בדיעבד הוא שכבר שילם, כתב לתרץ: אם ירצו לתרץ כתירוץ הקודם יצטרכו לומר בהיפוך. כלומר, הוה אמינא שאם כבר שילם מה שחייבוהו בית דין, אז הלכה כחכמים, ויחזירו לו, כדברי חכמים. אבל לכתחלה, אם עדיין לא שילם, אפשר לסמוך על רשב"ג ולא יחייבוהו לשלם.

ולא מסתבר לומר כן, שהיתה הוה אמינא שהמשנה מדברת בדיעבד, אדרבה, מן הסתם כל הדינים שבמשנה הם לכתחילה. לכן לא תירצו כן: הוה אמינא בדיעבד אבל לכתחילה — לא. ועיין בחידושי הר"ן, וב"תורת חיים".